

TAMÁSI ÁRON

LŐRINC KÉT ALMÁJA

A csendes és szomorú szobában, mialatt az óra apró ketyegéseivel kis szegeket ver az időbe, elgondolkozom Lőrincen, az Ábel testvérin. És számba veszem, hogy vajon kik és hányan lehetnek, akik még emlékeznek reá!

Bizonyos, hogy a szabad természet madarai elsőnek tudnák elmondani, hogy a tavaly nyáron mily dallamosan füttyörészett ez a mókás fiú, amikor csúnya bottal a keziben és idős tarisnyával a vállán a város felé vette az útját. Az országút is jól emlékezhetik hosszú lábaira, melyeken könnyedén és kíméletesen tudott a világba menni. S talán nem maradna süket és szóztalan sem az a borvizes ember, sem az az ájtatos asszony, akikkel ártatlan tréfát üzött volt Lőrinc az úton.

De én még a madaraknál és az országútnál is jobban emlékszem mindenre, mert az Ég megbízott volt, hogy Lőrincet mindig szemmel tartsam. Ennek a szoros felügyeletnek nemcsak gondjai voltak, hanem kárpótló örömei is. Így mindjárt a városban s a megérkezés melegiben nagy boldogsággal kellett látnom, hogy Lőrinc miképpen keresett meg egy lakatosmestert, és hogy azzal a mesterrel mily fortélyosan vétette fel magát inasnak. Volt azonban egy pont, egy kék szemű és hathatós, ahol a véleményünk nagyon megütközött. Ez pedig a mester úr tizenöt esztendőes leánygyermeké volt, kire Lőrinc mindjárt úgy tekintett, mintha a mesterség alól már felszabadult volna, és nem idegenkednék attól, hogy családot alapítson. Amikor én ezt láttam, mindjárt félrehúztam Lőrincet egy sarokba, és így szóltam hozzá:

– Vigyázz, mert magosan van a gyümölcs!

Lőrinc hunyorított nekem, és azt válaszolta:

– Jó, hogy magosan van, mert legalább nem akar ki tudja leszakítani!

Ennyiből is láttam, hogy nincs kívül beszélni. Hagytam tehát, hadd siessen a Lőrinc mellében a kicsi piros óra, sőt csörgessen is mindig, valahányszor látja a leányt. Hagytam azt is, hadd nyíljanak a mezei virágok, és örömük tarkaságával lakodalmat juttassanak eszébe a szerelmes fiúnak. A holdvilágot is hagytam egész nyáron keresztül, hadd tegye még csábosabbá fenn a fa tetejében a gyümölcsöt és a kút mélyében az égi vágycakat.

Csak akkor szerettem volna szólani ismét, amikor észrevettem, hogy az első felhő megjelent a mester úr háza felett. De a szó már gyenge lett

volna akkor, mint a szellő, amely kering csupán és sírdogál, mialatt új felhők tornyosulnak. Nem idéztem elé tehát semmi csetepatét, sem arra nem vetemedtem, hogy az emberiség bölcséivel nagy viharágyúkat vontassak oda, hanem egyedül a villámhárítót vizsgáltam meg, hogy alkalomadtán jól vezesse a csapkodó villámokat. S jó, hogy idejében készen voltam ezzel, mert a második hónap végén, egy hétfői nap estefelé, hirtelen eltörtött a mester úr kezeiben a reszelő. Az alsó végét a földhöz vágta, a felsőt pedig az ég felé emelte, s abban a pillanatban rákiáltott Lőrincre, mint egy borzos oroszlán:

– Most te következel!

Lőrincnek volt annyi esze, hogy rögtön kiugorjék a műhely ajtaján, és onnét kérdezze meg szelíden:

– Vajon nem volna kár?

A következő percben már a kutat kerülték ketten az udvaron.

A nagy üldözésre kiugrott a leány is a házból, s mire valami történhetett volna, már ott virított az apjára borulva, mint egy rózsabokor. Lőrinc egyet sem szólt, hanem bément a műhelybe, s egy kicsi idő múlva már a bottal a kezében és a tarisnyával a vállán lépett ki onnét.

– No, adjon Isten jót, mert most félig elmegyek – mondta csendesen.

A mester úr nem értette, hogy miképpen lehet elmenni félig, és kérdő szemmel nézett Lőrincre, aki erre így szólt:

– Vagyis a dolgos kéz elmegy, de a szív ittmarad.

S már bé is tette maga után a kaput. Künn meg sem állott az úton, hanem szép leptiben mendegélni kezdett a város szíve felé. Amikor elért a barátok templomáig, ott egy legényt és egy leányt pillantott meg.

A legény mellett egy láda volt a földön, a leány mellett pedig egy kövér átalvető. Láthatólag azért tették le mind a ketten a terhet, hogy egy kicsit nyugodjanak. Lőrinc megállott mellettük, és azt kérdezte:

– Hát maguk hová mennek ilyen nagy elszánással?

A legény sorstársat láthatott a vándorfiúban, mert megtörölte a homlokát, és azt mondta:

– Botfaluba mennénk, ha tudnánk.

Erre Lőrinc megnézte jól a kéttornyú templomot, majd rátekinett az égre is, amelyen nem voltak felhők. Aztán feljebb taszította egy kicsit a kalapját, majd felragadta a ládát, és így szólt:

– No, akkor menjünk, mert vár a vonat!

A hirtelen biztatásra meg is indultak mind a hárman, de a legkönnyebben mégis a legény, mert az ő nagy ládáját Lőrinc emelte. Egy kicsit furcsa is

volt a dolog, de ez nem tartott sokáig, mert Lőrinc egy csellengő szegény embert pillantott meg, akihez így szólt:

– Bácsi, ha ez a leány odaadná magának a válláról az átalvetőt, mennyiért hozná ki az állomásra?

A legény mindjárt észrevette magát, és azt mondta Lőrincnek:

– Eredj, ne hajigáld a pénzt! – s már el is vette a leánytól a terhet.

A szegény ember szomorúan nézte a dolgot, és azt mondta:

– Pedig öt lejért elvittem volna.

– No, ha el, akkor ragadja magához ezt a ládát! - válaszolta Lőrinc, s a következő percben már könnyedén büllögött elől a leánnyal, utánuk pedig terhesen szuszogott a másik kettő.

Egy ideig nem szóltak semmit, de aztán a leány megkérdezte Lőrincről:

– Maga volt-e még a botfalusi cukorgyárban?

Lőrinc még a színét sem látta volt sohase Botfalunak, sem a cukorgyárnak, de a tekintély kedviért mégis azt mondta:

– Nem sokszor, csak háromszor.

– Vajon kapunk-e munkát? – kérdezte megint a leány.

– Én kaptam tavaly is – mondta Lőrinc –, s még amellet két másik leánynak is szereztem.

Ismét szótlánul mentek egy darabig. Közben Lőrinc rápillantott egy-egy hegyeset a leányra. Szép barna arca volt, tizennyolc esztendősnél nem több, a termete sugár, és a járása nagyon gyönyörködtető. Mindjárt számadást is csinált Lőrinc magában: maga elé idézte a mester úr leányát, és összevette ezzel a másikkal. Rögtön nagy harc keletkezett az összeeresztésből, de Lőrinc félreállott gondolatban, és az időt kérte fel arra, hogy igazságot tegyen. Aztán mégis gyanakodni kezdett az időre, és úgy gondolta, hogy hadd lássuk: döntőn most, legalább próbaképpen, ez a jóra való leány. Így szólott tehát hozzá:

– Most, amikor eljöttem hazulról, nem tudtam, hogy egy bizonyos dologban miképpen cselekedjem.

– Mi volt az a dolog? – kérdezte a leány.

– Hát az olyan dolog volt, ami nagyon egyszerűnek mutatkozik, de mégis sok minden kell ahhoz, hogy jó és igazságos döntés jöjjön létre. Vagyis van nekünk otthon két gyönyörű almánk, s az idén valahogy úgy történt, hogy egyetlenegy alma termett az egyikken is és a másikon is. S most, amikor éppen el akartam jönni, hogy a botfalusi cukorgyárba távozzam, kimentem a kertbe, s az egyik almát le akartam szakasztani magamnak az útra. De amikor már ott álltam a fa alatt, akkor nem tudtam, hogy melyiket szakasszam le.

Mert nem egyforma volt a két alma, hanem az egyik édes volt erősen, de jól ügyeljen, mert erősen édes volt! A másik pedig nem volt éppen olyan édes, de aztán érett, ahogy kell!

Itt Lőrinc elhallgatott, és ránézett a leányra, akit már nagyon furdalt a kíváncsiság.

– S maga melyiket szakasztotta le? – kérdezte is tőle.

Lőrinc elnevette magát, és azt felelte:

– Lám, maga mit gondol?

Erre a leány nézett vissza nagy, kutató szemmel Lőrincre, és azt mondotta:

– Mind a kettőt!

Lőrinc kacagni kezdett, majd hízelkedve dicsérte a leányt, hogy mily pontosan eltalálta a dolgot! S még azt is elárulta neki, hogy mind a két alma itt van most a tarisnyában, de itt van egyben a nagy kérdés is, hogy melyiket egye meg előbb. Mert ha meg nem eszi, akkor valaki bizonyosan el fogja lopni vagy az egyiket, vagy mind a kettőt.

A leány erre azt felelte, hogy mutassa meg Lőrinc az almákat, mert akkor ő mindjárt megmondja, hogy melyiket kéne megenni előbb. Lőrinc azt mondotta neki, hogy itt az úton nem lehet, de mihelyt alkalmatosság kerül, megmutatja a két almát. A leány ebbe beléegyezett, és nagyon boldognak látszott, hogy uralkodhatik a két alma felett, ami nem is volt a tarisnyában. Annyira jólesett neki a dolog, hogy a járása még gyönyörködtetőbb lett, a száján pedig szüntelenül virágozott a nevetés. De ezt a nagy mulatságot már nem tudta túrni a legény sem, aki hátul egyre mérgesebben hozta a leány átalvetőjét. Előrekiáltott tehát nekik:

– Álljatok meg, hadd nyugodjunk egy kicsit!

A leány mindjárt megállott, s meg Lőrinc is. De nem sok szó esett azalatt, amíg a pihenés tartott, mert a leány tovább nevetgélt, a legény pedig hol őt, hol pedig Lőrincet nézte szúrós szemekkel.

– Nehéz, ugye, az az átalvető? – kérdezte Lőrinc, mire a legény csúfondárosan nevetett, és azt mondta:

– Ha titeket nézhetlek, hogy elől milyen jól mulatoztok, akkor egy szamarat is el tudnék a hátamon vinni.

Lőrinc könnyedén legyintett, és azt felelte ártatlan arccal:

– Ó, az semmi, mert nekem van egy barátom, aki nemcsak a hátán tud elvinni egy szamarat, hanem benn a fejében is!

A legény nem tudta, hogy erre mit feleljen, Lőrinc pedig ismét előreindult a leánnyal, majd kedvesen szólott vissza:

– De a legnehezebb az, amikor valaki két különböző almát visz a tarisnyában.

Ahogy ezt kimondta Lőrinc, a leány megfogta a karját, és azt mondta, hogy siessenek, nehogy későn érkezzenek az állomásra. Hamar kiderült azonban, hogy nem a vonat miatt akart sietni, hanem azért, hogy a legényt megelőzhessék kíváнат szerint. Mert amikor a távolság már elegendőnek mutatkozott, a leány odasúgta Lőrincnek:

– Maga ne mondjon ilyeneket Domokosnak, mert erősen mérges miatta!

– Hát Domokosnak hívják?

– Annak.

– S hát még? – kérdezte Lőrinc.

A leány megértette a kérdést, és azt felelte:

– Az a célja, hogy én szeressem.

Lőrinc felnézett az égre, és elsóhajtotta magát, hogy mennyire teli vannak céllal az emberek! Arra a dologra nézve pedig, hogy ő olyanokat mondott Domokosnak, azt válaszolta, hogy nem vaktában történt, hanem ugyancsak céllal! Mert van ugyan pénze neki, s öt lej pénze éppen ugyanalóst, s az is igaz, hogy a ládát ő adta oda a szegény embernek kihozatalra, de fizetni mégis az fog, aki mérgeződik!

A leány csodálkozással és kérdőleg nézett Lőrinc-re, aki mosolyogva bólogatott, és azt mondta:

– Nézze csak meg!

Amikor kiértek az állomásra, s a fogadott hordár letette a ládát a földre, Lőrinc kivetette a mellét, ránézett Domokosra, és így szólt:

– Hadd fizessenek ennek a szegény embernek!

Egyszerre Domokost is előntötte a gőgösség, és azt mondta:

– Senki se fizessen az én ládámért!

Amíg fizetett, Lőrinc rákacsintott a leányra, aki hirtelen kuncogni kezdett. Azonban hamar abbahagyta, mert Domokos olyan szemet vetett rá, mint a rendőr a helytelen emberre. Így aztán a leány is illedelmes lett, és a fizetés is megtörtént. S vehettek mindjárt jegyet is, hogy a vonatra szállhassanak, s egyéb ne legyen hátra, csak az indulás.

Csak hárman ültek egy fülkében, mégpedig a leány mellett Domokos, vélők szemben pedig Lőrinc. Az első percekben sokat gondoltak, de egyet sem szóltak. Amikor azonban megindult a vonat, s már belé is jött a száguldásba jól, akkor Lőrinc megjegyezte:

– Hárman vagyunk, ugyé!

– Látszólag hárman! – mondta Domokos, majd odafordult a leányhoz, és megkérdezte tőle: – Hát te, Zsuzsi, hogy vélekedsz?

– Én most nem vélekedem, hanem utazom – felelte Zsuzsi.

Lőrinc szerette volna tovább fűjni a parázst, de bélátta a pajkos eszivel is, hogy jobb lesz barátságot létesíteni, mint a mester után ezt az erősnek mutakozó Domokost is magára zúdítani. Egy kis hízelgéssel és sok jóízű beszéddel ez pontosan sikerült is. És akkor más hasznos dolog után láthatott. Vagyis a következő nagybaccska állomáson leszállt a vonatról, s két gyönyörű, de nem egyforma almát vásárolt, s a két alma mellé egy körtét. Csak ő tudta, hogy ezt az utóbbit micsoda célzattal. Jól elrejtette a három gyümölcsöt, s alkalomadtán meghonosította a tarisnyában. Így már minden rendben volt, aminek eddig rendben kellett lennie, s éjfélkor bátran megérkezettek a botfalusi állomásra.

Itt úgy határoztak, hogy reggelig időzzenek el valahogy a váróteremben, s ott csakugyan el is időztek elég jól, mert a nagy árva asztalra borulva már aludni is tudtak. A legjobban Zsuzsi aludt s utána Lőrinc. Domokos mind a kettőn túltehetett volna, ami az éjjeli természetét illette, de a féltékenység miatt az aluvást és a leskelődést felváltva folytatta.

Reggel még megmosdottak az állomás kútjánál: Domokos egyszer, s Lőrinc is egyszer, Zsuzsi pedig kétszer szorosan egymás után. Azért kellett neki kétszer mosdani, mert egyformán áhította úgy Domokos, mint Lőrinc, hogy töltsön a Zsuzsi kezire. Ahogy ezzel megvoltak, kicsomagolták a jó hazai eledelt, és reggelire bőségesen táplálkoztak. Utána aztán útnak eredtek a cukorgyár felé. Ahogy mentek nagy bizakodással, Lőrincnek folyton az ég felé járt a szeme, mintha valaki hatalmas pártfogót keresne ott. Egyben elgondolkozott az élet hirtelen fordulatain is, majd különös módon kacagni kezdett, mert az jutott eszibe, hogy ő mennyire megijedt volna attól az embertől, aki a tegnap ilyenkor azt mondta volna neki, hogy ma ilyenkor itt lesz!

– Hát neked mi esik olyan jól? – kérdezte Domokos.

– Nekem ez a könnyűség, amivel megyek – mondta Lőrinc.

Csodálkozott is a másik kettő, hogy micsoda dolog lehet ilyen messzire s olyan hosszú időre csak emígy elindulni! De aztán azt gondolták, hogy ki-ki maga tudja a legjobban az efféle dolog magyarázatát, s inkább a jövő felől kezdtek kérdezősködni.

– A tavaly miféle munkát végeztél itt? – érdeklődött Domokos.

– Én sokfélét – felelte Lőrinc.

Erre Zsuzsi is megszólalt, mondván:

– S mennyi fizetést kapott?

Lőrinc nagyot sóhajtott, és így szólt:

– Akármilyen sokat kap az ember, egy esztendő leforgása alatt úgy oda lesz, mintha semmit sem kapott volna!

Domokos is állította, hogy ez így van, és szintén nagyokat sóhajtott a láda alatt. Közben Lőrinc azon járatta az eszét, hogy vajon mit lehetne csinálni, amikor megérkeznek? Mert azt egy szikrát sem szeretné, ha a két társa, de különösen Zsuzsi megtudná, hogy ő még gondolatban sem járt itt soha az életben. Sok mindenre gondolt, amit csinálni lehetne, de határozatba mégsem tett semmit, hanem abban állapodott meg, hogy azt a madarat próbálja majd megfogni, amelyik éppen felrepül előtte.

Dobogott is nagyon a szíve, amikor beléptek a nagy kapun, a gyár udvarára. Hatalmas nagy udvar volt ez, tiszta fővenyes földdel. Jobbra és leghamarabb egy nagy épület következett, amelynek rengeteg ablaka volt. Balra pedig és jó messze, ott állott a gyár, nagy kéményekkel és folytonos zúgással. Lőrinc mindjárt gondolta, hogy a jobbra levő sokablakos házban az irodák lehetnek, s azt mondotta, hogy tartsanak arrafelé. Amikor az épület felé érkeztek volna, akkor azt tanácsolta, hogy ott tegyék le a csomagokat, s várjanak egy kicsit, mert ő talán bémegyen az épületbe, és jelenteni fogja, hogy megérkeztek. A tanács okosnak látszott, s így Domokos letette a nagy ládát a földre, és Zsuzsi is le az átalvetőt. Abban a percben egy nadrágos fiú lépett oda, és megkérdezte:

– Maguk mit akarnak?

Lőrinc ránézett, s mivel látta, hogy csak valami alantosabb fiú lehet az illető, így szólt:

– Meg akarjuk koronáztatni magunkat!

Ahogy ezt kimondhatta volna, abban a pillantásban az épületből is kilépett egy kedves fiatal úr, és a nadrágos fiúnak odaszólt:

– Eredj hamar, és monddj Bartha mérnök úrnak, hogy fáradjon ide az irodába! De repülj, mint a szél! Ott van a gépházban!

Mire a fiú megmozdult volna, vagy akár pillantott volna egyet a parancsoló fiatal úr, Lőrinc ledobta a tarisnyát és a botot a földre, s mint a villanás, úgy elszaladt a gyárépület felé.

– Miféle fiú volt ez? – kérdezte nagy csodálkozással a fiatal úr.

– A tavaly is itt dolgozott – felelte Domokos neki –, s most együtt jöttünk, éppen az előbb érkezék meg.

Azonban sok idejük nem volt a beszélgetésre, mert Lőrinc már feltűnt, amint nagy bölcsen és a mérnök oldalán lengedezett visszafelé. S valamit beszélhetett a mérnökkel időközben, s olyan hamar, Zsuzsikáéknak csak kacsintott, s már eltűnt a két úrral együtt az épület ajtajában. Tíz perc múlva úgy jött vissza, mintha most már ő akarna elszalasztani valakit egy másik mérnök után.

– Mi van, Lőrinc? – kérdezte Domokos.

Lőrinc egy cédulát tartott a kezében, azt megnézte, mint valami szolgabíró, majd így szólt:

– Te az ötös barakkba mész lakni, Zsuzsi pedig a hatosba. Egy-kettő!

Azt már menet közben mondotta el, hogy ő futár és általános felvigyázó lett a gyárban. Domokos pedig kazánpucoló. Zsuzsi ellenben a süvegek mellé került. Erre nagy öröm és hálálkodás keletkezett, ami nemcsak helyénvaló volt, hanem hasznos is. Azért hasznos, mert az öröm és a hálálkodás rózsaszínű ködében Lőrinc könnyen odapártolt Zsuzsika mellé, és véle együtt eltűnt a hatos barakkban. Nem volt azonban semmi rossz szándéka neki, csupán azt a nagy kérdést akarta eldönteni végre, hogy melyik almát kéne megenni előbb!

Megvárta türelmesen, hogy Zsuzsi tegye le szépen és a helyire az átalvetőt, és hogy szusszanjon is egyet. Akkor azonban a két almát és a körtét kivette a tarisnyából, és nagy ünnepélyességgel az asztalra tette. De úgy, hogy a körte magosan és büszkén álljon a két gyönyörű alma között. S amikor ez megvolt, rámutatott a bal felőli almára, és azt mondta:

– Ez az édesebbik!

Aztán rámutatott a jobb felőli almára, és azt mondta:

– Ez az érettebbik!

– Hát a körte? – kérdezte Zsuzsi.

– Az várja a feleletet. Vagyis azt, hogy melyik almát kéne megenni előbb?

Zsuzsi megnézte jól mind a két almát, aztán sűrített ésszel elgondolkozott, majd pedig rámutatott arra, amelyik érettebb gyanánt szerepelt, és így szólt:

– Ezt!

Lőrinc felvette az almát, jóízűen beléharapott, majd csillogó szemmel azt mondotta:

– Tudni kell azt is, hogy ez az alma maga volt!

Zsuzsi egyszerre piros lett, mint a rózsa.

– Hát a másik? – kérdezte.

– Az a mester úr leánya, ahol a lakatosságot tanultam.

– S hát a körte?

– Az én vagyok! - felelte Lőrinc büszkén, mire Zsuzsinak nagyot csillant a szeme, szégyenlősen felvette a körtét, és félrefordulva enni kezdte.

Nagy gyönyörködéssel néztem őket, hogy milyen kedvesen és fiatalosan eszik a jó gyümölcsöt, majd egy óvatlan pillanatban elvettem én is a megmaradt almát. Szépen zsebembe tettem, és azt gondoltam, hogy hadd el, Lőrinc, mert jó lesz neked még ez is valamikor!